

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ СПЕЛЕОТУРИЗМУ НА ПОДІЛЛІ

Салій В.С.

Науковий керівник – Гордієнко Т.В., асистент

Спелеотуризм – різновид спортивного туризму, зміст якого полягає в подорожах по природним підземним порожнинам (печерам) і подоланням у них різних перешкод з використанням різного спеціального спорядження.

В Україні спелеотуризм одержав відносно широке розповсюдження тільки в 60-ті рр. ХХ ст. Початок вивчення спелеотуризму в Україні було покладено В. М. Дублянським, його роботи присвячені морфологічній, геологічній характеристикам печер, практичним питанням підготовки спелеотуристів і проведенню спелеопоходів, методиці вивчення печер. У роботах М. П. Коржика розглядаються деякі питання використання й оцінки печер для спелеотуризму, вводиться поняття спелеоресурсоведення. Популяризації знань про печери й спелеотуризм сприяють роботи В. О. Радзівського.

Україна надзвичайно багата на печери, відомо понад 1100 печер різного типу від невеликих до гігантських за розмірами. На даний час досліджено 756 печер, які мають назви та відомо їх довжину та глибину. Найбільшу кількість печер має Крим – 599, що в процентному співвідношенні становить 79 %, другу позицію займає регіон Поділля – 100 печер – 13 % відповідно, в Карпатському регіоні – 44 печери, що становить 6 %, а на території Буковини налічується 13 печер, що становить лише 2 %, інші райони представлені поодинокими печерами в областях України.

Важливим елементом аналізу є характеристика печер за їх типами, а також довжина та глибина печер, тому що за цими критеріями можна оцінити печери за категорією складності. На сьогодні в Україні класифіковано 157 печер від I до IV категорії складності. Найцікавіші печери, які відвідують – це Червона, Молодіжна та Дружба в Криму, а Млинки, Кришталева, Оптимістична та Попелюшка на Поділлі і Буковині.

В Україні нині є чотири основні райони здійснення спелеопоходів: Поділля, Буковина, Причорномор'я та Гірський Крим. Поза конкуренцією стосовно всього комплексу умов для розвитку спелеотуризму не лише в Україні, а й у світі знаходиться Поділля. Фактично все Поділля від Львівської області на заході до Одещини на півдні помережане суцільними підземними ходами.

Поділля відзначається високою концентрацією печер. Лише в одному Борщівському районі Тернопільської області їх понад 30. Саме

тут починається найбільша в світі гіпсова печера – Оптимістична. За раз на карту нанесено до 230 кілометрів її підземних ходів.

Печера Озерна, вдвічі менша за Оптимістичну, знаходиться трохи північніше, в тому ж таки Борщівському районі. На карту нанесено близько 116 кілометрів тунелів, третину з яких займають підземні озера – основна краса цієї печери.

Тернопільщина характеризується не тільки високим скупченням печер, але й тим, наскільки тут спелеологи опікуються підземеллями. Найбільші й найцікавіші печери оголошено заповідними зонами, вони закриті для сторонніх. Туристів же переважно водять у Вертебу, Кришталеву та Млинки. Займаються цим спелеоклуби й організації, що опікуються цими печерами.

Крім того, печери використовуються з лікувальною метою. Нині створено кілька підземних лікарень і клінік, що спеціалізуються на спелеотерапії – використанні мікроклімату печер, шахт для лікування різних захворювань. Початком розвитку в Україні спелеотерапії вважається 1966 р., коли на базі солотвинських соляних шахт була організована Українська алергологічна лікарня. Спеціалісти спелеотерапії в останні роки провели ряд дослідів у тернопільських печерах – Кришталевій та Озерній, виявивши цілковиту ідентичність з печерами які використовуються для лікування в інших країнах – Беке, Гомбасек, Клутерг. Проведені дослідження в печерах підтвердили, що мікроклімат сприяє зниженню та нормалізації артеріального тиску, оптимізує стан нервової системи, прискорює процеси регенерації, покращує стан хворих на бронхіальну астму.

Отже, щоб розвивати спелеотуризм необхідно зберегти найбільші і найцінніші печери шляхом обмеження неорганізованого відвідування та відкриття для масового відвідування загальнодоступними екскурсійними маршрутами у печерах, наприклад, Млинках, Кришталевій. Для цього доведеться вкласти немалі кошти в підземне обладнання й відповідну інфраструктуру – облаштувати під'їзд до входів у печери, готелі для туристів.

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методол. та метод. аналізу, термінологія, районування: монографія / О. О.Бейдик – Київ, 2001. – С. 184–188.

2. Становлення та особливості розвитку спелеології в Україні. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/151.pdf>